

Dannebrogsviden

Indvielse af dannebrogspanen

Af Søren Cruys-Bagger fra Nationalt videntcenter om Dannebrog
Flagkonsulent i Danmarks-Samfundet. Udarbejdet oktober 2021.

Når en forening har anskaffet sig en dannebrogspane, skal den indvies. Dannebrogsviden handler denne gang indvielse af en dannebrogspane.

Hvad er en faneindvielse?

En faneindvielse er en højtidelig og meget gammel tradition der skal finde sted når en fane bliver overrakt til en forening. Faneindvielsen skal fastslå ejerskabet af fanen. Indvielsen bør ske inden dannebrogspanen tages i brug første gang. Ved en faneindvielse slås der symbolsk tre søm i fanestangen.

Betydningen af indvielsen rummer en symbolik. Fanen er nu blevet en del af foreningen, organisationen, enheden, kredsen, troppen mv. Fanen skal derfor fremover følge foreningen i hverdagen, når der er møder, ved fest og glæde, på ture og udflugter samt ved sorg. Gennem brug og synliggørelse repræsenterer den foreningen og dens medlemmer.

Hvordan gennemføres en faneindvielse?

Faneindvielsen gennemføres under hensyn til de vidt forskellige muligheder, der er fra sted til sted og i den aktuelle situation. Danmarks-Samfundet deltager gerne i planlægning og indøvelsen. Fanebærer og fanevagt skal grundigt instrueres og indøve, hvorledes faneindvielsen skal gennemføres. Det er ofte her, der kan ske utilsigtede handlinger. De tre personer, der skal slå sømmene i, skal ligeledes være instrueret.

De ældste eksisterende regler for en militærfanes indvielse foreskrev, at den nye fane skulle slås på stangen i regimentschefens bolig af chefen selv og hans nærmeste officerer. Chefen og officererne havde den gang tjenestebolig og pligt til at bo på den militære kaserne. Derfor stillede officererne hos chefen med enhedens nye fanedug, en fanestang og en håndfuld søm måske med kongens monogram. Herefter hamrede man samtlige søm i, som dermed skulle holde fanedugen fast på stangen. Det gør vi dog ikke mere. Nu er sømmene allerede hamret i.

I dag er rækkefølgen: Det første søm – Kongesømmet - slås i for Hendes Majestæt Dronningen, det næste for fædrelandet og det sidste for foreningen der skal tage fanen i brug. Da sømmene er hamret i i forvejen, skal der kun markeres på sømmene med to-tre lette, men hørlige hammerslag.

Faneindvielsens historie

Oprindeligt blev Dannebrogspanen kun brugt som en fane på en fanestang. Fanen var oprindeligt et samlingsymbol på 'slagmarken'. Overalt på kloden, hvor fjender i tidens løb har angrebet hinanden, har det været vigtigt at vide, hvor ens kampfæller befandt sig i krudtrøgen. Før de prangende og let genkendelige militæruniformer, som navnlig cheferne bar, blev almindelige, var det afgørende for soldaterne at vide, hvor chefen befandt sig og i hvilken retning de kæmpende bevægede sig.

Omkring 1766 gik man over til, at alle hærenhedens befalingsmænd, fra yngste fænrik og opefter, skulle slå et søm i indtil alle søm var hamret på fanestangen. Så snart det var gennemført, blev den ny fane præsenteret for den militære enhed og som det dengang var skik og brug blev der aflagt faneed.

Kongen bestemte i 1842 at nu skulle alle nye militære fane indsendes til kongens palæ. Her skulle repræsentanter fra den militære enhed indfinde sig og bevidne, at kongen slog alle sømmene i fanestangen.

Mange foreninger videreførte den militære ceremoni med faneindvielse, dog i en mere tilpasset form, gennem de godt 150 år at foreningsfaner har eksisteret.

Gennemførelse af faneindvielsen

Formanden for foreningen annoncerer: "Vi går nu til indvielse af vores nye fane. Jeg giver ordet til NN1, der vil slå det første søm i for Majestæten" Fanestangen sænkes til vandret, så NN1 vil være i stand til at slå på det første søm øverst på fanen. Fanevagten placerer sig ved fanespyddet og holder fast i dette, hvis ikke der er fast underlag under fanestangen. NN1 får hammeren, gør front mod publikum og siger: "Det er mig en glæde og ære, at slå det første søm i for Hendes Majestæt Dronningen". NN1 vender sig mod fanen og slår to-tre symbolske slag på det øverste søm nærmest fanespyddet. Hammeren gives tilbage til formanden.

Fanestangen forbliver sænket til vandret, medens der slås på de to næste søm. Formanden giver nu ordet til NN2, der skal slå et søm i for fædrelandet. NN2 modtager hammeren, gør front mod publikum og siger: "Det er mig en glæde og ære at slå søm nummer to i for Danmark". NN2 vender sig mod fanen og slår to-tre symbolske slag på søm nr. 2 nærmest fanespyddet. Hammeren gives tilbage til formanden.

Formanden giver nu ordet til NN3, der skal slå det tredje søm i. NN3 modtager hammeren og gør front mod publikum og siger: "Det er mig en glæde og ære at slå søm nummer tre i for foreningen/gruppen/kredsen/klubben eller andet" - idet navnet nævnes tydeligt. Der kan eventuelt tilføjes: "Jeg håber, at fanen vil blive et samlingsmærke for foreningen/klubben/kredsen/ gruppens medlemmer, og at man vil benytte fanen så ofte, der er lejlighed til det, samt behandle fanen med respekt". NN3 vender sig mod fanen og slår to-tre symbolske slag på det søm nr. 3 nærmest fanespyddet. Hammeren gives tilbage til formanden.

Faneed

En faneed er en troskabsed afgivet som et sværget mundtligt eller skriftligt løfte der aflægges af den enkelte soldat til staten eller regenten.

Fra 1500-tallet blev det almindeligt at lejesoldater skulle aflægge ed ved at lægge hånden på fanen. Faneed stammer fra begyndelsen af 1600-tallet. Faneed blev afskaffes i Danmark i 1867, men anvendes stadig i visse andre lande.

"Jeg betror dig denne fane, fordi jeg ved, at du er en ærlig og modig mand.

Du skal føre den, som det sømmer sig en trofast kriger.

Du skal værge den, som en danemand værger sin ægtehustru.

Under march og på vagt, under storm og strid skal du stå som et mønster for tapre soldater.

Ingensinde må du vige, aldrig må du give anledning til, at hæren bliver modløs og flygter.

Skulle det ske, at en fjende afhugger din højre hånd, skal du gribe fanen med din venstre.

Mister du begge hænder, skal du slå tænderne i fanen.

Du skal værge den, så længe du lever og ånder.

Må du opgive kampen – det Gud forbyde – skal du vikle dig i fanen og dø."

Hvis du vil vide mere...

Læs i **Håndbog for fanebærere** udgivet af Danmarks-Samfundets.

Den kan hentes i pdf-format på vores hjemmeside eller bestilles i bogform i web-shoppen.

